

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЄВРОПЕЙСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
ПРЕДСТАВНИЦТВО В УКРАЇНІ
АСОЦІАЦІЯ ЮРИДИЧНИХ ВУЗІВ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГОСПОДАРСЬКОГО, ЦИВІЛЬНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО, АДМІНІСТРАТИВНОГО
ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

**СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ТА
ПРАВОТВОРЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ**

**Збірник матеріалів
III Міжнародної науково-практичної конференції
студентів, аспірантів і молодих вчених**

14 березня 2014 року

*За загальною редакцією
члена-кореспондента НАПН України, доктора політичних наук, професора
К.В. Балабанова*

МАРІУПОЛЬ - 2014

УДК 34(063)
ББК67Я431

Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених: Зб. тез наук. праць / За заг. редакцією К.В. Балабанова. – Маріуполь: МДУ, 2014. –465с.

Редакційна колегія:

Голова – Балабанов К.В., д. політ. н., проф., член-кор. Філологічного товариства «Парнас» Афінівської академії

Члени колегії: Ніколенко Л.М., д.ю.н., проф.(заступник редакційної колегії); Іванюта Н.В., к.ю.н., доцент; Дмитрієва К.І., ст. викладач; Василенко С.І., ст. викладач.

Збірник містить матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених, яка відбулася 14 березня 2014 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлено актуальні питання сучасного державотворення та право творення в умовах становлення та розвитку правової системи в галузях господарського, цивільного, сімейного, трудового, екологічного, аграрного права.

Видання адресовано науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць, опублікованих у збірнику.

Маріупольський державний університет, 2014

призвести до міжнародних непорозумінь або викликати спір, здатний загрожувати підтриманню міжнародного миру та безпеки.

Усі держави, вступаючи у світове співтовариство, беруть на себе зобов'язання здійснювати свою міжнародну діяльність відповідно до основних принципів міжнародного права. Одним із таких принципів є обов'язок держав вирішувати свої «міжнародні спори мирними способами таким чином, щоб не піддавати загрозі міжнародний мир і безпеку і справедливість» (п. 3 статті 2 Статуту ООН).

Проте з моменту закінчення Другої світової війни на планеті спостерігалось більше 100 збройних конфліктів, включаючи такі великі, наприклад, як війни Ізраїлю із сусідніми арабськими державами, участь СРСР у громадянській війні в Афганістані, війна західних країн проти Іраку, збройне втручання країн Заходу в громадянську війну в Югославії, а також збройні конфлікти в Закавказзі, Молдові і Чечні.

Водночас міжнародне співтовариство напрацювало і використовує певні механізми у збереженні міжнародного миру і безпеки. Сукупність цих механізмів називається правом міжнародної безпеки. Воно містить у собі правові способи, що відповідають основним принципам міжнародного права, спрямовані на забезпечення миру і застосування державами колективних заходів проти актів агресії, що загрожують миру і безпеці.

Традиційно поняття «міжнародний мир та безпека» розглядалось як стан відсутності війни між державами. Зокрема, на думку Г. Кельзена, «міжнародний мир слід відрізнити від «внутрішнього» миру, миру, що існує всередині однієї держави. Отже, метою Об'єднаних Націй не є підтримання або поновлення внутрішнього миру шляхом втручання у громадянську війну, що відбувається у будь-якій державі. Це тлумачення може бути підтверджене положенням п. 7 ст. 2, що забороняє будь-яке втручання з боку Організації у справи, які по суті входять до внутрішньої компетенції будь-якої держави» [3]. Подібної точки зору дотримувалася радянська міжнародно-правова доктрина [4].

У зазначеному контексті важливим завданням є пошук правильного доктринального визначення категорії «міжнародна безпека», що має суттєве теоретичне і практичне значення у сучасних міжнародно-правових умовах.

Список використаних джерел:

1. Устав ООН от 26.06.1945 г. – Режим доступу: <http://www.un.org/russian/document/basicdoc/charter.htm>
2. Кайорани М.Н. Роль Совета Безопасности ООН в урегулировании международных конфликтов / М.Н. Кайорани // Автореф. дисс...канд. юрид. наук. Специал. 12.00.10 – М., 1985. – С. 8.
3. Kelsen H. The Law of the United Nations. A Critical Analysis of its Fundamental Problems / H. Kelsen. – L., 1951. – P. 19.
4. Див., наприклад: Михеев Ю.Я. Применение принудительных мер по Уставу ООН / Ю.Я. Михеев. – М., 1967. – С. 7-13.

Бойко Ю.В.,

Маріупольський державний університет
асистент кафедри конституційного,
адміністративного та міжнародного права

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ У ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Фундаментальні принципи демократії, верховенства права і свобод людини, визнання місцевого самоврядування, а також акумульований досвід організації та функціонування місцевої влади знайшли своє закріплення у міжнародно-правових стандартах місцевого

самоврядування, які відіграють значну роль у процесах становлення правової держави та реалізації місцевого самоврядування у державах-членах ЄС. Тому у дослідженні актуальних проблем становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні неможливо оминати питань становлення і формування міжнародних стандартів такої діяльності, правової природи цих стандартів, а також практичних питань приєднання України до розроблених стандартів та їх реалізації у процесі становлення місцевої демократії в нашій країні.

Проведення в Україні широкомасштабної реформи місцевого самоврядування та реформи адміністративно-територіального устрою, повинно відбуватися на засадах та принципах європейського стандарту. Використання європейських правових стандартів побудови місцевого самоврядування, що прийняті і застосовуються у країнах Європи, можуть бути використані для впровадження найбільш прийнятної моделі місцевого самоврядування в Україні [1]. Тому цілком слушно постає питання про те, які джерела європейського права, під якими розуміємо джерела права Європейського Союзу, містять у собі зазначені стандарти.

Фундаментальні принципи демократії, верховенства права і свобод людини, визнання місцевого самоврядування, а також акумульований світовий досвід, знайшли своє закріплення у так званих міжнародно-правових стандартах місцевого самоврядування, які відіграють значну роль у процесах становлення конституціоналізму, муніципальної демократії, правової державності та реалізації місцевого самоврядування у зарубіжних країнах [2, с.138].

Становлення стандартів місцевого самоврядування в рамках ЄС пов'язане з європейською інтеграцією. Це істотно впливає на розвиток місцевої демократії, основи побудови та функціонування місцевого самоврядування, а також на те, як визначається й реалізується державна політика на національному, регіональному й місцевому рівні. Одним із критеріїв децентралізації є інститут місцевого самоврядування. Кінець ХХ – початок ХХІ століть ознаменувалися реформою майже у всіх країнах у даній області. Основна проблема при здійсненні реформ місцевого самоврядування полягає в тому, щоб установити оптимальний баланс між централізацією (одним з головних елементів якої є місцеве самоврядування) і децентралізацією[3].

При дослідженні проблем реалізації Україною міжнародних стандартів місцевого самоврядування неможливо не торкнутися проблеми становлення і формування самих міжнародних стандартів такої діяльності, юридичної природи таких стандартів [4, с. 442].

Зближення правових систем у рамках європейського співтовариства свідчить про формування європейської системи місцевого самоврядування, у якій діють відповідні міжнародні стандарти місцевого самоврядування [5]. Міжнародні стандарти – це норми міжнародного права, які містяться у міжнародних договорах, що розробляються державами у рамках міжнародних міжурядових організацій [6]. На процеси розроблення таких норм впливають глобальні тенденції інтернаціоналізації міжнародного життя. Вони опосередковано впливають на внутрішньодержавні й міждержавні відносини, в результаті чого суб'єкти міжнародного права розробляють стандартизовані правила поведінки і визнають їх юридично обов'язковими [7].

З точки зору права, під «міжнародними стандартами місцевого самоврядування» розуміють міжнародні норми, що регламентують муніципальну діяльність і прийняті державами в рамках міжнародних міждержавних організацій [8]. Такими стандартами виступають міжнародно-правові норми, що регламентують основні принципи, форми і методи здійснення муніципальної діяльності, прийняті державами світу в рамках міжнародних міждержавних організацій. Вони регламентують спільно вироблені державами підходи і принципи становлення і функціонування інституту місцевого самоврядування. На цьому наголошує О.В. Батанов «Особливостями міжнародних стандартів у цій сфері є те, що вони регламентують спільно вироблені державами концептуальні підходи і міжнародно-

легальні принципи становлення, формування і функціонування інституту місцевого самоврядування на території конкретних держав» [9, с.136]. Закріплення таких положень за допомогою рамкових норм міжнародного права свідчить про роль цього інституту у міжнародному масштабі, що характеризується актуалізацією і глобалізацією предметів правового регулювання.

Європейський Союз дедалі частіше звертає увагу на проблеми місцевого самоврядування в країнах, які входять до його складу. Відповідно до Римського договору у ряді сфер суспільних стосунків законодавство ЄС знаходиться на більш високому рівні по відношенню до національних законодавств, унаслідок чого можливі ситуації, в яких прямо або побічно закони ЄС ущемлюватимуть права місцевих і регіональних органів влади в окремих країнах. Щоб уникнути подібної практики, керівним органам ЄС пропонується офіційно визнати Європейську хартію про місцеву самоврядність як складова частина загальноєвропейського законодавства. Із цим погоджується М.О. Баймуратов, який зазначає що, стандарти місцевого самоврядування у державах-членах ЄС фактично співпадають з міжнародними стандартами локальної демократії, які були розроблені в межах РЄ, оскільки, по-перше, всі держави члени ЄС одночасно є членами РЄ; по-друге, всі держави-члени ЄС, підписали та ратифікували Європейську хартію місцевого самоврядування та інші міжнародні угоди, які містять міжнародні стандарти локальної демократії.

Офіційне визнання Європейської хартії про місцеву самоврядність на рівні ЄС залишається одному з головних завдань, що стоять перед Постійною конференцією місцевих і регіональних властей Європи.

Метою Хартії є встановлення загальноєвропейських стандартів щодо визначення і захисту прав територіальних громад і органів місцевого самоврядування, що забезпечує їх активну участь у вирішенні питань місцевого значення.

Ратифікована Україною ця хартія відповідно до ст. 9 Конституції України є частиною національного законодавства, її положення мають обов'язкову юридичну силу. Конституція певною мірою конкретизує частину принципів Європейської хартії місцевого самоврядування щодо національних особливостей. Визнається місцеве самоврядування як засада організації публічної влади на місцях, втілюючи ст. 2 хартії (статті 5, 7,). Отже, взаємовідносини центральних і місцевих органів влади мають будуватися не на основі жорсткої централізації чи так званого демократичного централізму, а на принципах правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності (автономії) місцевого самоврядування.

Правова автономія цих органів полягає в тому, що вони є юридичними особами і наділяються власними повноваженнями, у межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність згідно з законом. Відповідно до ст. 4 хартії, ці повноваження мають бути повними та виключними, тобто не повинні належати одночасно іншим органам.

Організаційна автономія полягає в тому, що основні суб'єкти місцевого самоврядування - територіальні громади та їх органи - не є елементами державного апарату. Тому вони повинні мати можливість самостійно визначати власну структуру відповідно до місцевих потреб і закону, будь-який адміністративний контроль за їх діями можливий лише для забезпечення законності. Матеріально-фінансова автономія місцевого самоврядування полягає в праві територіальних громад та утворених ними органів на володіння, користування і розпорядження майном, яке перебуває в комунальній власності, а також власними фінансовими коштами, достатніми для здійснення повноважень місцевого самоврядування та його органів (ст. 9 хартії).

У хартії «місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою

суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення». Таке визначення частково закріплено в ч. 1 ст. 140 Конституції України та ст. 2 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні». Проте останнім часом виявлено невідповідність офіційного перекладу Європейської хартії місцевого самоврядування українською мовою англомовному оригіналу. Деякі вчені вважають, що офіційний переклад не адекватний, бо звужує значення повноважень органів місцевого самоврядування лише до загальнодержавних питань.

У частині 2 ст. 3 хартії перелічені суб'єкти місцевого самоврядування, які реалізують безпосередньо чи опосередковано самоврядні повноваження громад: «Це право здійснюється радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи. Це положення жодним чином не заважає використанню зборів громадян, референдумів або будь-якої іншої форми прямої участі громадян, якщо це дозволяється законом». Слід зазначити, що дали положення в основному відповідають статтям 140, 141, 143 Конституції України і статтям 2, 5, 7, 8, 10 закону 1997 р., але 1998 р. КМРВС рекомендував Україні забезпечити радам усіх рівнів можливість мати не лише підзвітні, але й власні, підпорядковані їм адміністративні органи.

Отже, міжнародні стандарти функціонування місцевої демократії належать до міжнародних конвенцій спеціального порядку, що встановлюють правила, визнані більшістю держав.

Список використаних джерел:

1. Копиленко О., І. Демченко І. Система джерел європейських правових стандартів місцевого самоврядування/ О. Копиленко, І. Демченко. – Режим доступу: <http://radnuk.info/home/24190-2013-05-09-16-02-24.html>
2. Батанов О.В. Муніципальне право України: Підручник/ Відповідальний редактор М.О. Баймуратов. – Х.: «Одісей», 2008. – 528.
3. Лозовська Л.І. Механізми взаємодії місцевого самоврядування країн Європейського Союзу з наднаціональними структурами [Електронний ресурс]/ Людмила Іванівна Лозовська. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/26_NII_2009/Gosupravlenie/52135.doc.htm
4. Муніципальне право України: навч. посібник / За редакцією В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. К. Юрінком Інтер. 2006. – 590 с.
5. Там само.
6. Муніципальне право України: Підручник / В.Ф.Погорілко, О.Ф.Фрицький, М.О.Баймуратов та ін.; За ред. В.Ф.Погорілка, О.Ф.Фрицького. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.
7. Баймуратов М.О. Міжнародні зв'язки і стандарти в системі місцевого самоврядування України // Муніципальне право України: Підручник/ За ред. Погорілка В.Ф., Фрицького О.Ф. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – С.315-348.
8. Муніципальне право України: Підручник / В.Ф.Погорілко, О.Ф.Фрицький, М.О.Баймуратов та ін.; За ред. В.Ф.Погорілка, О.Ф.Фрицького. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.
9. Батанов О.В. Муніципальне право України: Підручник/ Відповідальний редактор М.О. Баймуратов. – Х.: «Одісей», 2008. – 528.